

17926 Duplum
NSVL KOHTU RAHVAKOMISSARIAADI ÜLELIIDU-
LINE JURIIDILISTE TEADUSTE INSTITUUT

RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEK

Keelatud

S. N. ABRAMOV

HAGI AEGUMINE

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

Kohtuorganid on viimasel ajal täienenud uute kohtutegelastega, kel puudub veel vajalik vilumus kohtutöös.

Need seltsimehed vajavad igapäevast praktilist abi.

„Rahvakohtuniku ja Rahvakaasistuja Biblioteegil“ on ülesandeks täita lünka populaar-juriidilises kirjanduses. Biblioteek koosneb annetest, mis käsitlevad üksikuid küsimusi kriminaal-, tsiviil-, kohtu- ja teistest õiguse harudest.

Duplum

NSVL KOHTU RAHVAKOMISSARIAADI ÜLELIIDU-
LINE JURIIDILISTE TEADUSTE INSTITUUT

RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEK

Keelatud

S. N. ABRAMOV

HAGI AEGUMINE

3222:1991

RK „TEADUSLIK KIRJANDUS“
TARTU 1941

Tõlgitud teose järgi: С. Н. Абрамов, Исковая давность.
Юридическое издательство НКЮ СССР. Москва 1939.

Tõlkija: Ed. Soom.

9159
A-11726

Peatoimetaja [redacted] Vastutav toimetaja E. Ilus. Tehni-
line toimetaja J. Ots. Korrektor A. Tigane. Ladumisele
antud 21. III 1941. MB 1348. Trükkimisele antud 28. III 1941.
Laotihedus trpg. 24 068. Trükipoognaid 2. Autoripoognaid 1,2.
Paberi formaat 73×103. $\frac{1}{32}$. Trükiarv 3100. Trükitud
natsionaliseeritud „Noor-Eesti“ trükikojas 1941, Tartu, Kas-
tani 38. Tellim. nr. 90.

Hind 1 rbl. 20 kop.

С. Н. Абрамов, Исковая давность. На эстонском языке.
Эгосиздат „Научная Литература“, Тарту.

I peatükk.

HAGI AEGUMISE MÕISTE.

Reegli kohaselt kaitstakse tsiviilõigusi nende rikumisel kohtu korras.

VNFSV TsK § 2 ja liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad, et „Tsiviilõiguslikud vaidlused lahendatakse kohtukorras. Loobumine kohtu poole pöördumise õigusest on tühine“.

Kodanike isiklike ja varaliste õiguste ning huvide kaitse, samuti ka riigiasutiste ja ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide õiguste ja seadusega tagatud huvide kaitse teostub hagi esitamise teel.

Hagi võib esitada huvitatud isik mitte ainult sel korral, mil ta peab oma õigusi rikutuiks, vaid ka neil korradel, mil ta on huvitatud oma teatavate õiguste olemasolu või mitteolemasolu kohtulikust kinnitusest. Näiteks hagi isaduse tunnustamise kohta, hagi faktiliste abielusuhete tunnustamise kohta — need on haid teatavate õiguste olemasolu tunnustamise kohta, kuid hagi sõlmitud lepingu kehtetuks tunnistamise kohta on nõudmine kohtu läbi tunnustada lepingust tulenevate õiguste ja kohustuste puudumist.

Hagi aegumiseks nimetataksegi tähtaega, mille

jooksul võib aset leida õiguste teostamine, selle hulgas ka nende sunniviisiline teostamine kohtu kaudu.

Hagi aegumisest tuleb eraldada igamine. Igami-seks nimetatakse seadusega kindlaksmääratud aja möödumist, mille tagajärjel omandatakse teatav õigus, näiteks isik, kes valdab teatud aja jooksul võõrast vara, omandab selle vara suhtes omandiõiguse.

Meie seadus ei tunne igamist.

VNFSV TsK § 44 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad, et hagiõigus, s. o. õigus kohtu läbi nõuda sunniviisilist õiguste teostamist, kustub seaduses kindlaksmääratud tähtaja möödumisel, s. o. hagi aegumise tähtaja möödumisel. See reegel on loodud seadusega tsiviilõiguste vajaliku kaitse ja isiklike ja varaliste õigussuhete kindluse ja korra tagamise huvides.

Kui pika aja kestel ei ole hagi esitatud, siis võib esitatud nõudmiste või nõudmiste vastu avaldatud vastuväidete põhjenduseks tõenduste esitamine osutada võimatuks või äärmiselt raskeks. Tõepoolest, tunnistajad võivad surra, teadmata kuhu ära sõita või unustada need asjaolud, mida peab kindlaks määratama, dokumendid võivad ära kaduda, hävida jne. See kõik raskendab või teeb üldse võimatuks poolte tegelike õigussuhete kindlaksmääramise ja ühtlasi sellega asja põhjendatud otsustamise.

Kui vaieldavat õigust ei teostatud pikema aja kestel, võib päris loomulikult eeldada, et see õigus kas üldse ei ole tekkinud või puudub tema suhtes huvi isikul, kel oli õigus kohtulikuks kaitseks.

Peale selle on hagi aegumine seatud seepärast, et pole võimalik olemasolevat seisukorda, olemasolevaid faktilisi suhteid jätta määramata kauaks ajaks seisu-

korda, kus neid on ähvardamas sunniviisiline muutmine või likvideerimine.

Meie sotsialistlik majandus on plaanimajandus, mille tõttu iga ettevõtte, iga organisatsioon majandab end kindla plaani järgi. Pikemaks ajaks oma suhete selgusetu seisukorda jätmine teiste ettevõtete ja organisatsioonidega põhjustaks plaani desorganiseerimise. Näiteks on võimatu, et ettevõtte pikema aja jooksul jääks teadmatusse nõudmistest, mida võidakse tema vastu esitada temale hangitud saaduste, nende kvaliteedi kohta jne. See tooks ju ebakindluse, selgusetuse ettevõtte ja organisatsiooni töösse.

Ka iga kodanik rajab oma eksistentsi materiaalsed tingimused kindlale kalkulatsioonile. Võimalus pikema aja kestel nõudmisi esitada ja neid sunniviisiliselt täita kõigutaks üksikute kodanike elu-olulisi kalkulatsioone. Isegi neil juhtudel, kui teatava isiku nõudmise seaduslikkus ei ärata kahtlust või on isegi kinnitatud seadusjõustunud kohtuotsusega, tuleb see õigus teostada aja jooksul, mis on seadusega kindlaks määratud, sest selle mitteteostamine annab aluse eeldamiseks, et ta on kaotanud tähtsuse, huvi õigustatule. Seepärast määrab seadus kindlaks ka täpse tähtaja kohtuotsuste täitmiseks. Kui kohtuotsus ei ole täide viidud aja jooksul, mis on kindlaks määratud seadusega, siis ta kaotab oma jõu ja teda ei või enam täide viia.

Hagi aegumist rakendatakse kõigi tsiviilõiguste kohta, kui seadusega ei ole määratud vastupidist või kui vastava õiguse enda olemusest järgneb hagi aegumise rakendamise võimatus.

Hagi aegumine ei ole rakendatav riigi omandi kohta. On enesestmõistetav, et riik ei või aegumise

tõttu kaotada hagiõigust asjade suhtes, mis võivad kuuluda ainult riigile. Mis puutub aga riigi omandiõigusse muu vara suhtes, mis võib olla ka teiste tsiviilkäibe osaliste omand, siis on kohtupraktika tunnustanud, et ka selle vara suhtes riik ei kaota hagiõigust aegumise tõttu (VNFSV Ülemkohtu pleenumi määrus 29. juunist 1925 — VNFSV TsK, lisa § 44 juurde).

Peremeheta vara, s. o. vara, mille omanik on teadmata või millel omanikku ei ole, läheb riigi omandiks (VNFSV TsK § 68 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid). Sellest on kohtupraktika teinud järelduse, et asjad, mille kohta omanik on kaotanud hagiõiguse hagitähtaja möödumise tõttu, lähevad riigi omandiks, sest meil ei ole igamist.

Hagi aegumine ei ole rakendatav ka mõnede perekonna- ja isiklike õiguste kohta. Nii näiteks hagi aegumine ei ole rakendatav hagide kohta isaduse kindlakstegemiseks, hagide kohta, mis on esitatud vanemate poolt laste tagasinõudmiseks iga isiku vastu, kes neid hoiab enda juures seadusliku aluseta või kohtu määruseta.

Siin on toodud näiteid, mil hagi aegumine ei ole rakendatav õiguse enese sisu tõttu. Seadusega ei ole määratud, nimelt milliste õiguse liikide kohta ei ole rakendatav hagi aegumine, ja seepärast peab kohus igal üksikul juhul lahendama selle küsimuse, lähtudes vastava õiguse olemusest.

II peatükk.

HAGI AEGUMISE TÄHTAJAD JA NENDE ARVUTAMISE KORD.

Hagi aegumise tähtajad. Seadusega on kindlaks määratud hagi aegumise üld- ja eritähajad. Üldtähtajad laienevad kõigile õigussuhetele, kuivõrra seadusega ei ole määratud eritähajega.

Seadusega on kindlaks määratud kaks liiki hagi aegumise üldtähtaegu (VNFSV TsK § 44 ja liiduvabariikide vastavad TsK paragraafid): a) vaidluste jaoks, milles kas või üks pool on kodanik (füüsiline isik), on määratud kolmeaastane tähtaeg (Ukraina NSV — üheaastane tähtaeg); b) sotsialistliku majanduse organisatsioonide vaheliste vaidluste jaoks (riigiasutiste, ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide vahel) on määratud poolteiseaastane tähtaeg.

Aegumise eritähajad on kindlaks määratud liiduvabariikide ja TsK üksikutes paragraafides ja üksikutes seadusandlikes aktides. Anda põhjalikku loendit kõigist neist tähtaegadest on äärmiselt raske ja seepärast piirdume ainult nende hagi aegumise eritähajade esitamisega, mis on määratud kohtupraktikas kõige sagedamini esinevate õigussuhete jaoks.

VNFSV TsK § 44 ja liiduvabariikide TsK vastavate paragraafide kohaselt riigiasutiste ja -ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide vaheliste vaidluste kohta on määratud kuuekuuline hagi aegumise tähtaeg: a) mittekohase omadusega kaupade hankimisest tulenevate nõuete kohta; b) kõigi trahvi-, viivitustrahvi- ja leppetrahvi-

nõuete kohta; c) raudtee-, vee- ja õhustranspordist tulenevate nõuete kohta kui ka nõuete kohta sideorganite vastu, mis on tekkinud nende tegevusega seotud operatsioonidest.

Segatranspordi lepingust (raudtee-vee ja raudtee-vee-õhu) tulenevate nõuete kohta on määratud üheaastane hagi aegumise tähtaeg.

Meretranspordi lepingust tulenevate nõuete kohta on määratud hagi aegumise eritähtajad (Kaubanduslik merekoodeks § 241 — LSKK 1929. a., nr. 41, art. 366).

Hagi esitamiseks riigi organite vastu isiklike ja vabariiklike kahjutasunõudmistele, mis on tekitatud suurema hädaohuallika poolt, on VNFSV TsK § 104 alusel määratud kaheaastane hagi aegumise tähtaeg (Ukraina NSV, Uzbeki NSV, Gruusia NSV ja Valge-Vene NSV määravad üheaastase hagi aegumise tähtaja).

VNFSV TsK § 430 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad pärandvara asukohas mitteviibivatele pärijatele pärandi vastuvõtmiseks kuuekuulise tähtaja.

VNFSV TsK § 197 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad ostjale nõudmise esitamiseks müüja vastu ostetud vara puuduste pärast kuuekuulise tähtaja ja ehituste puuduste pärast üheaastase tähtaja. Pettuse korral müüja poolt on ostjale määratud kolmeaastane nõude esitamise tähtaeg. Mõlemal juhul lubab seadus lepinguga kindlaks määrata pikemaid tähtaegu.

VNFSV ja Gruusia NSV TsK § 360 järgi kustuvad kõik kindlustuslepingust tulenevad nõudmised kaheaastase aegumisega. (Ukraina NSV-s kehtivad üldised aegumistähtajad, mis on kindlaks määratud selles vabariigis.)

Hagi esitamiseks käendaja vastu VNFSV TsK § 250 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad kolmekuulise tähtaja sellest päevast, mil peavõlgnik pidi võla ära tasuma või täitma kohustuse, mille kohta oli antud käendus. Neil juhtudel, kui ei ole ette nähtud võlamaksu või kohustuse täitmise tähtaega, võidakse käendaja vastu hagi esitada ühe aasta jooksul, arvates käenduslepingu sõlmimise päevast, kui käenduslepingus endas ei ole määratud teist tähtaega.

Vaidluste kohta töö asjus VNFSV TööSK § 93¹ ja teiste liiduvabariikide TööSK paragraafide kohaselt kolmeaastane hagi aegumise üldtähtaeg ei kehti. Nende vaidluste jaoks on määratud eritähtajad: a) vallandamise küsimustes ja vaidlustes töötasust ebaõigete mahaarvamiste pärast — 14 päeva, b) ületunnitöö tasude maksmise asjades — üks kuu, c) kõigis teistes küsimustes — kolm kuud (VNFSV TööSK § 93² ja teiste liiduvabariikide TööSK vastavad paragraafid; vt. ka Määrus Tüli- ja Hindamiskomisjonide (THK) kohta, mis kinnitatud NSVL TööRK poolt 12. dets. 1928.

Vaidluste puhul kolhooside ja kolhoosnike vahel tehtud tööpäevade pärast on NSVL KTK ja RKN määrusega 26. juunist 1937 (LSKK 1937. a., nr. 47., art. 194) ette nähtud üheaastane hagi aegumise tähtaeg.

VNFSV abielu, perekonna ja eestkoste seaduse koodeksi § 29 ja teiste liiduvabariikide koodeksite vastavad paragraafid määravad üheaastase tähtaja kohtu korras isaduse vastu vaidlemiseks, kui isik, kes on registreeritud lapse isana, on esitanud vaide vastavale perekonnaseisuorganile.

Riigiasutiste ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide vahelistes vaidlustes kohtuotsuste ja arbitraaži määruste täitmisele pööramiseks on üheaastane tähtaeg, kõigis muudes vaidlustes on kohtuotsuste täitmisele pööramiseks kolmeaastane tähtaeg (VNFSV TsPK § 255¹), Ukraina NSV-s on kõigi vaidluste puhul üheaastane tähtaeg.

Hagi aegumise tähtaegade arvutamine. Hagi aegumise tähtaegade arvutamisel tekib kaks küsimust: a) mis momendist algab hagi aegumise tähtaeg ehk mis momendist kulgeb aegumine ning b) kuidas arvutada neid tähtaegu.

Esimese küsimuse kohta leiduvad üldjuhised VNFSV TsK § 45 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavates paragraafides. Nende paragraafide kohaselt algab hagi aegumise tähtaja kulgemine momendist, mil tekkis õigus hagi esitamiseks. Kuid selle üldseisukoha konkretiseerimisel on raske anda ühtlast vastust kõigi tsiviilõigussuhete kohta. Sõltuvalt vastavate tsiviilõiguste olemusest lahendatakse hagiõiguse tekkimise küsimus mitmeti; real juhtudel lahendatakse see küsimus vastava seadusega.

Sellest hoolimata võib näidata mõningaid üldreegleid. Hagiõigus tekib alati sel momendil, mil huvitatud isik võib oma õiguste teostamisele asuda, arvestamata kohustatud isikut ja vastu selle tahtmist. Nii isikul, kel on omandiõigus, tekib hagiõigus sellest momendist, mil keegi seda õigust rikub. Niikaua kui keegi ei ole rikkunud omandiõigust, ei ole omanikul mingit alust asuda oma õiguse sunniviisilisele teostamisele. Sellest momendist peale, mil keegi rikkus tema omandiõigust, tekib temal tarvidus asuda oma

õiguse sunniviisilisele teostamisele, temal tekib hagiõigus tema omandiõiguse rikkuja vastu. Näiteks, kui kod. A omastas asja, mis kuulus temaga ühes korteris elavale kodanikule B, siis on viimasel õigus esitada hagi kod. A vastu selle asja äravõtmise kohta kolme aasta jooksul sellest momendist, mil kod. A vallutas selle asja.

Samal viisil lahendatakse küsimus autori-, leiutaja- jne. õiguse rikkumise korral. Näiteks kirjutas kodanik teadusliku töö ja andis oma käsikirja arvamuse avaldamiseks teaduslikule uurimisinstituudile, kuid viimane trükkis ilma autori nõusolekuta selle töö instituudi poolt väljaantavas teostekogus autori nime märkimata. Momendist, mil teostekogu välja lasti, on autoril õigus esitada hagi instituudi vastu rikutud autoriõiguse ennistamiseks, selle töö autori nime trükkis avaldamiseks.

Teisiti lahendatakse küsimus, kui on jutt kohustusõigusest. Seejuures on tarvis eraldada kohustus mingit tegu sooritada (näiteks tasuda võlg, üle anda asi jne.) kohustusest mingi teo sooritamisest hoiduda (näiteks kahe ühes majas elava kodaniku kokkulepe, mille järgi üks neist kohustub majja pääsemiseks mitte kasutama peasissekäiku).

VNFSV TsK § 11 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragraafide järgi tuleb kohustus täita tähtajal, mis on määratud seaduses või lepingus. Kui seaduses ega lepingus täitmise tähtaega ei ole määratud, siis on usaldaja õigustatud nõudma kohustuse täitmist viibimata pärast tema tekkimist, ja võlgnik peab viibimata täitma endale võetud kohustuse.

Kohustuse järgi mingit tegu korda saata, milles on määratud täitmise tähtaeg, algab hagiõigus tähtaja saabumise ja võlgniku poolt kohustuse mittetäitmise

momendist, näiteks korteri üürilevõtja kohustus veebruarikuu üüri tasuda hiljemalt 10. märtsiks, järelikult hagiõigus korteri üüriraha sissenõudmiseks tekkis majavalitsusel alles 11. märtsist.

Neil juhtudel, mil kohustuse täitmise tähtaeg ei ole kindlaks määratud seadusega ega ette nähtud lepingus, tekib hagiõigus kohustuse tekkimise momendist. Kui näiteks kod. A andis laenuks kodanikule B 50 rubla tagasimakstu tähtaega määramata, siis kod. A hagiõigus algab momendist, mil kod. B raha sai.

Kui kohustus näeb ette teatavast teost hoidumise, siis seni, kui kohustatu ei ole rikkunud oma kohustust, ei ole usaldajal tarvidust ega alust kasutada sundabinõusid oma õiguse sunniviisiliseks teostamiseks, järelikult temal ei ole veel hagiõigust tekkinud. See õigus tekib alles sellest momendist, mil kohustatu rikub oma kohustust, — kui käsitada eespool toodud näidet, siis momendist, mil kohustatu on rikkunud oma kohustust mitte kasutada peasissekäiku.

Perioodiliste maksete kohustuste korral tekib hagiõigus iga üksiku järjekordse maksu suhtes, näiteks tekib alimendiasjades hagiõigus igas kuus.

Real juhtudel määrab seadus kindla momendi, milal tekib hagiõigus, ja järelikult momendi, millest algab hagi aegumise tähtaja kulgemine.

Nii näit. VNFSV TsK § 45 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragraafide järgi algab riigiasutiste, ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide vahelistes vaidlustes, mis tulenevad mittekohase omadusega kaupade hankimisest, hagiõigus ja järelikult ka hagi aegumise tähtaja kulgemine algab päevast, mil koostati akt hantitud kaupade mittekohase omaduse kohta.

Riigiorganite vastu VNFSV TsK § 404 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragraafide alusel esitatud kahjutasuhagides loetakse hagi aegumist kahju tekitamise päevast.

Tööasjade vaidlustes (TööSK § 93³ ja teiste liiduvabariikide TööSK vastavad paragraafid) tekib hagiõigus: a) asjus, milles huvitatud pool enne tülihindamise komisjoni poole pöördumist pöördub vahenditult kohtu poole, vallandamise juhtudel — töölisele lõpparve esitamise momendist, kõigil teistel juhtudel vastava lõpparve tegemise või töötasu maksmisest keeldumise päevast, või sellest päevast, mil leidsid aset kaevatud teod; b) asjus, mis kuuluvad kohustuslikule läbivaatamisele THK, aga ka asjus, milledes THK poole pöördumine ei ole kohustuslik, kuid mis olid tema poolt huvitatud töötaja soovil läbi vaadatud — päevast, mil tööline sai teate, et THK otsus ei toimunud, või päevast, mil tööline sai teate, et THK otsus on järelevalve korras muudetud.

Kolhooside ja kolhoosnikute vahelistes vaidlustes tööpäevade arvestamise pärast arvutatakse hagi aegumist faktilise kasujaotamise momendist selles kolhoosis (NSVL KTK ja RKN määrus 26. juulist 1937 — LSKK 1939, nr. 47, art. 191).

Hagiõigus lahkunud (väljaastunud või väljaheidetud) kolhoosniku osamaksu tagasisaamiseks tekib sellest päevast, mis on määratud Põllu RK poolt puhaskasu jaotamiseks lõppenud aasta eest.

Vaidlustes, mis tulenevad raudteetranspordist, tekib hagiõigus sellest päevast, mil saadi vastus nõudmise tagasilükkamise kohta, mis oli esitatud raudtee vastu, või päevast, mil lõppes tähtaeg, mis määratud

raudteele nõudmisele vastamiseks (NSVL Raudteede seadustiku § 96 ja 97).

Nõudmistes sideorganite vastu tekib hagiõigus postisaadetise või rahasaadetise postile andmise päevast (NSVL Posti, telefoni, telegraafi ja raadioühenduste seadustiku § 85 — LSKK 1929. a., nr. 22, art. 194).

Meie ei loendanud kaugeltki kõiki juhtumeid, mil seadusega kindlaks määratakse hagiõiguse tekkimise moment ja sellega koos hagi aegumise tähtaja kulgemise algus, vaid me loendasime ainult kõige sagedamini esinevad juhtumid kohtupraktikas.

Mis puutub hagi aegumise tähtaegade arvutamise reeglitesse, siis VNFSV TsK ja teiste liiduvabariikide TsK neid reegleid ei sisalda. Kohtupraktikas kohaldatakse analoogia põhjal protsessuaalsete tähtaegade arvutamise reeglid, mis on ette nähtud VNFSV TsPK VI peatükis ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavates peatükkides.

Tähtajad arvutatakse kuude ja päevadega (VNFSV TsPK § 54 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragraafid). Tähtaeg, mis arvutatav kuudega, lõpeb viimase kuu vastava päevaga. Kui kuudega arvutatav tähtaja lõpp langeb niisugusele kuule, millel vastavat kuupäeva ei ole, siis arvatakse selle kuu viimane kuupäev (VNFSV TsPK § 55 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragraafid). Kuigi seadus ei maini juhtumeid, mil tähtaegu arvutatakse aastatega, tuleb samu reegleid kohaldada ka siis, kui tähtaega arvutatakse aastatega.

Kui tähtaegu arvutatakse päevadega, siis algab arvutamine sellele päevale järgnevast päevast, millest algab tähtaja kulgemine (VNFSV TsPK § 56 ja teiste

liiduvabariikide TsPK vastavad paragraafid). Kui tähtaja lõpp langeb 7. ja 8. novembrile, 22. jaanuarile, 1. ja 2. maile või puhkepäevadele (mittetööpäevadele), siis tähtaja viimaseks päevaks loetakse neile järgnev esimene tööpäev (VNFSV TsPK § 57 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragraafid).

Tähtaja viimane päev lõpeb kell 12 öösi. Hagiavaldust võidakse kohtusse anda siiski ainult töö lõpuni kohtus.

Tähtaega ei loeta möödalastuks, kui hagiavaldus on postile antud enne tähtaja lõppu, olgugi et ta kohtusse jõuab pärast tähtaja lõppu. Seepärast loetakse hagiavaldus tähtajal esitatuks, kui ta on postile antud enne kella 12 öösi tähtaja viimasel päeval (VNFSV TsPK § 58 ja 59 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragraafid).

III peatükk.

HAGI AEGUMISE PEATAMINE.

Õigust võidakse teostada igal momendil aegumistähtaja jooksul, samuti võib selle tähtaja igal momendil hagi esitada. Kuid esineb juhtumeid, mil saabuavad niisugused asjaolud, mis takistavad õiguse teostamist, eriti hagi esitamise õigust. Neil juhtumel räägib seadus hagi aegumise kulgemise peatamisest.

Hagi aegumise kulgemise peatamisel asjaolu tagajärjel, mis takistab õiguse teostamist hagi esitamiseks, ajavahemikku, mille jooksul ei saa hagi esitada, ei arvestata hagi aegumistähtaja hulka; kui asjaolu, mille tagajärjel tähtaeg peatus, ära langeb, siis täht-

aja kulgemine jätkub. Nii tuleb kolmeaastase hagi aegumise tähtaja arvutamisel arvesse võtta aeg kuni tähtaja peatamiseni, pluss aeg sellest momendist, mil lal uuesti algas hagi aegumise tähtaja kulgemine. Siiski määrab seadus, et kui asjaolu lõppemise päevast, mis oli aluseks aegumistähtaja kulgemise peatamisele, on vähem kui kuus kuud (Ukraina NSV-s vähem kui kolm kuud) hagi aegumise tähtaja lõpuni, siis pikeneb tähtaeg kuue kuuni (Ukraina NSV-s — kolme kuuni).

VNFSV TsK § 48 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad, et hagi aegumise kulgemine peatub:

a) kui hagejal vääramatute jõu tagajärjel ei olnud võimalik hagi esitada. Vääramatuteks jõuks tuleb pidada niisuguseid takistusi, mis ei olnud kõrvaldatavad ühegi võimaliku abinõuga, näiteks maavärisemine või veeuputus, mille tagajärjel olid katkenud kõik ühendused ja hagi ei saanud esitada, või isiku raske haigus, kes pidi hagi esitama. Vääramatute jõud mõjustab hagi aegumise tähtaja peatamist ainult siis, kui need asjaolud tekkisid aegumistähtaja viimase kuue kuu jooksul (Ukraina NSV-s — 3 kuu jooksul). Kui aga need asjaolud tekkisid varem ja lõppesid kuus viimast kuud enne hagi aegumise tähtaja lõppu, siis ei etenda nad mingit osa ega peata aegumise kulgemist, ja ainult neil juhtumitel, kui asjaolud, mis takistasid hagi esitamist, algasid olgugi enne aegumistähtaja viimast poolaastat, kuid lõppesid viimasel poolaastal, peatab vääramatute jõud hagi aegumise tähtaja kulgemise.

b) Kui kohustuste kohta on välja kuulutatud moratorium. Moratoriumiks kutsutakse valitsuse

erimäärusega väljakuulutatud kohustuste tähtaegade pikendamist. Niisugune pikendamine võib välja kuulutatud olla kogu riigi maa-ala kohta, teatava maa-ala osal, teatavate isikute või teatavate kohustuste kohta.

c) Sõjaseisukorda asetatud Tööliste ja Talupoegade Punaarmee ja Sõjalaevastiku koosseisude kohta niikaua, kuni see seisukord kestab.

Ex bibl. univ. Tall.

IV peatükk.

HAGI AEGUMISE TÄHTAJA KATKEMINE.

Hagi aegumise tähtaja peatamisest tuleb eraldada aegumise tähtaja katkestamine.

Nagu juba ülal osutatud, ei kaota hagi aegumise tähtaja jooksu peatamise korral aeg, mis on kulgenud peatamiseni, oma tähendust hagi aegumise tähtaja kulgemise arvutamisel. Hagi aegumise tähtaja katkestamise korral aga aeg, mis on kulgenud katkestamiseni, kaotab tähenduse hagi aegumise tähtaja arvutamisel. Katkestamise momendist peale algab aegumise kulgemine uuesti ja kogu see aeg, mis on olnud katkestamiseni, kaotab oma tähenduse ja seepärast seda uue aegumistähtaja hulka ei arvata. Nii on vaja ainult katkestada hagi aegumise tähtaeg näiteks tähtaja viimasel päeval, siis sellest momendist peale algab hagi aegumise tähtaja uus arvutus (VNFSV TsK § 50 ja 51 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid).

Aegumise tähtaega katkestavateks asjaoludeks loevad liiduvabariikide TsK hagi esitamist ja võla tunnustamist.

Hagi aegumine katkeb hagi esitamisega. Tähtajal hagi kohtule esitamise momendist peale varemini kulgenud aeg kaotab oma tähenduse ja seepärast hagi aegumise tähtaja lõppemisel juba asja arutamise ajal kohtus enam tähendust ei ole. Samuti ei ole tähendust sel asjaolul, et hagi aegumise tähtaeg lõppes pärast kohtuotsuse muutmist enne selle seadusjõusse astumist või isegi pärast seadusjõusse astunud kohtuotsuse tühistamist järelevalve korras. Seepärast asja uuel arutusel esimese astme kohtus kostja ei saa teetuda hagi aegumise tähtaja lõppemisele.

Hagi esitamine mittevastavale kohtule või avalduse andmine teisele riigiorganile või ka ühiskondlikule organisatsioonile hagi aegumist üldreeglina ei katkesta, kui antud vaidlus kuulub kohtus läbivaatamisele. Kui aga kohus võttis vastu hagiavalduse menetlemiseks ja pärast selgus, et hagi on esitatud mittevastavale kohtule, siis loetakse hagi aegumine katkenuks, sest kohus peab neil juhtumitel kas asja läbi vaatama või selle läbivaatamiseks üle andma vastavale kohtule. Teisiti lahendatakse küsimus neil juhtumitel, kui hagiavaldus on antud mittevastavale kohtule ja viimane seda oma menetlusse ei võtnud, samuti ka neil juhtumitel, kui avaldus on antud administratiivorganile või ühiskondlikule organisatsioonile, näiteks ametiühingule. Neil juhtumitel hagi aegumise tähtaeg ei katke, kuid hageja võib paluda kohut ennistada möödalastud tähtaega, tunnistada põhjused kaaluvateks, mille tagajärjel tähtaeg mööda lasti. See küsimus lahendatakse kohtu poolt konkreetsete asjaolude kohaselt; kohus võtab siinjuures arvesse vähest kirjaoskust, juriidilist mitteteadlikkust ja teisi sellelaadilisi asjaolusid (VNFSV TsPK § 5).

Kui hagiavaldus on esitatud seaduses ettenähtud nõuete täitmiseta, eriti ilma ühtsa riigilõivu maksimiseta, siis jätab kohus hagiavalduse käiguta, millest ta teatab hagejale ja annab talle tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Kui hagiavalduse puudused ei ole antud tähtajaks kõrvaldatud, siis loetakse avaldus mitte-esitatuks (VNFSV TsPK § 81 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavad paragraafid). Sellest järeldub, et hagiavalduse esitamise päevaks loetakse mitte puuduste kõrvaldamise päeva, vaid tema faktiliselt kohusse esitamise päeva, olgugi et ta kohtus võib käiguta seista pikemat aega (kuu või enam). Kui see oli kas või viimasel hagi aegumise tähtpäeval, loetakse aegumine katkenuks. Kui hagiavalduse puudused ei olnud kohtu poolt määratud tähtajaks kõrvaldatud, siis loetakse avaldus mitteesitatuks ja hagi aegumise tähtaeg mittekatkenuks.

Lõpuks tuleb vaadelda küsimusi, mis on seoses asja menetluse peatamisega, mis on ette nähtud VNFSV TsPK § 113 ja 114 ning teiste liiduvabariikide TsPK vastavates paragraafides. Nagu juba mainitud, katkeb hagi aegumine hagi esitamisega, kuid asja menetluse peatamisel ei või niisugune menetluse peatamine igavesti kesta, seepärast tuleb menetlus uuendada aegumistähtaja jooksul, mis on määratud õigussuhete selle liigi kohta, ja selle tähtaja jooksul menetluse mitteuuendamisel kustub hagiõigus aegumise läbi.

Millisest momendist algab uus hagi aegumise tähtaeg?

Kui asja menetlus oli peatatud

- a) ühe protsessipoole surma tõttu,
- b) kui on tarvis ühele protsessipoolele seada

eestkostet või muud õiguste kitsendust hagemise või kostmise kohta või

c) protsessipoolena esineva asutise, ettevõtte, kolhoosi, kooperatiivi või mõne muu ühiskondliku organisatsiooni (juriidilise isiku) tegevuse lõppemise tagajärjel, siis algab uus aegumise tähtaeg asja menetluse peatamise momendist.

Kui asja menetlus on peatatud ühe poole kutsumisel Tööliste ja Talupoegade Punaarmee või Sõjalaevastiku tegevasse ossa (VNFSV TsPK § 113), siis algab uus hagi aegumise tähtaeg momendist, mil lõpeb poole olemine Tööliste ja Talupoegade Punaarmee või Sõjalaevastiku tegevas osas (VNFSV TsPK § 116).

Menetluse peatamise korral, kui üks pool kutsutakse Tööliste ja Talupoegade Punaarmeesse või Sõjalaevastikku üldist sundaega teenima või mingi sundkoormise täitmisele (VNFSV TsPK § 114), algab uus hagi aegumise tähtaeg momendist, mil lõpeb poole viibimine Tööliste ja Talupoegade Punaarmees või Sõjalaevastikus või pärast poole poolt sundkoormise täitmist.

Asja menetlus peatub ka sel korral, kui antud asja ei saa otsustada enne teise asja otsustamist, mis on läbivaatamisel tsiviil-, kriminaal- või administratiivkorras. Niisugustel juhtumitel algab uus hagi aegumise tähtaeg teises asjas tehtud otsuse seadusjõusse astumise või administratiivorgani määruse tegemise päevast.

Ukraina NSV TsPK ja mõne teise liiduvabariigi TsPK lubavad asja menetluse peatamist ka poolte kokkuleppel, kusjuures seadus määrab, et kui menetlus ei ole poolte palvel uuendatud kuue kuu jooksul,

asja peatamise päevast arvates, siis loetakse menetlus lõppenuks. Hagejale antakse sel korral õigus esitada samas asjas uut hagi hagi aegumise tähtaja piirides. Niisiis sel korral hagi esitamine ei katkesta hagi aegumise tähtaega ja seda arvutataksegi hagi esitamise õiguse tekkimise momendist. Samuti ei katkesta hagi esitamine hagi aegumise tähtaega, kui asja menetlus on lõpetatud VNFSV TsPK § 100 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragraafide alusel.

Teiseks hagi aegumist katkestavaks asjaoluks on võla tunnustamine. VNFSV TsK § 50 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavate paragraafide järgi katkestavad hagi aegumise ka niisugused kohustatud isiku teod, mis tõendavad võla tunnustamist. Nende tegude hulka kuuluvad näiteks võla osaline tasumine, lepingust tingitud leppetrahvi tasumine, nõudeõiguse kindlustuseks käenduse või pandi andmine, võlgniku palve tasumise pikendamiseks ja ajatamiseks jne. On enesestmõistetav, et niisuguste tegude hulka kuulub otsene võla tunnustamine, mis on väljendatud kas kirjas või suuliselt tunnistajate juuresolekul, või ka võla kinnitamine mõnes muus vormis. See reegel on kohaldatav ainult neil kordadel, kui kas või üks vaidlejatest pooltest on kodanik. Riigiasutiste, ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide vahelistes vaidlustes kohustatud organisatsioonide poolt tegude sooritamine, mis tõendavad võla tunnustamist, ei ole aga hagi aegumise tähtaja katkemise aluseks. Selle seaduse sätte sihiks on kindlustada valjut finantsdistsipliini täitmist sotsialistlikus majanduses. See on eriti sihitud seadusest möödahiilimise katsete vastu, sest seadus keelab ühe majandusorganisatsiooni krediteerimise teise poolt

(NSVL KTK ja RKN määrus 30. jaan. 1930 krediidi-reformi kohta).

Hagi aegumise katkemine kohtuotsuste täitemenetluses. VNFSV TsPK § 255¹ ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragraafide järgi on otsuste täitmiseks riigiasutiste, ettevõtete, kolhooside, kooperatiivide ja teiste ühiskondlike organisatsioonide vahelistes vaidlusasjades määratud üheaastane tähtaeg, kõigil teistel juhtumitel aga kolmeaastane tähtaeg. Need tähtajad arvutatakse otsuse seadusjõusse astumise või sundtäitmisele kuuluva dokumendi väljaandmise momendist (täitepealdised jne.).

VNFSV Ülemkohus seletas (pleenumi määrus 4. veebruaril 1929, protokoll nr. 4, lisa VNFSV TsK § 50 juurde), et täitelehe esitamine kohtutäiturile katkestab aegumistähtaja kulgemise täitelehe järgi. Kui kohtutäitur peatas või lõpetas sissenõude-menetluse võlgniku mitteleidmise korral või kui tal puudus vara, millele saaks täitmist pöörata, siis uut aegumistähtaega arvutatakse momendist, mil sissenõudja sai kohtutäiturilt teate. Uue aegumistähtaja jooksul võib sissenõudja uuesti pöörduda kohtutäituri poole, ära näidates kostja elukoha või vara, millele võidakse sissenõudmist pöörata. Niisugune kohtutäituri poole pöördumine katkestab uuesti hagi aegumise.

V peatükk.

HAGI AEGUMISE TÄHTAEGADE MUUTMINE.

VNFSV Ülemkohtu pleenum on oma määrusega 16. nov. 1925 (lisa VNFSV TsK § 44 juurde) seletanud, et poolte kokkuleppega ei või muuta hagi aegumise tähtaegu, s. o. neid ei või pikendada ega lühendada. See Ülemkohtu määrus lähtub sellest seisukohast, et hagi aegumise tähtajad on seadusega kindlaks määratud tsiviilõiguste väärilise kaitse huvides ja sihiga kindlustada tarvilikku korda tsiviilõiguslikes suhetes ja seepärast pooltele õiguse andmine muuta neid tähtaegu omal äranägemisel oleks vastuolus selle instituudi peasihi ja mõttega. Kuid üksikutel juhtumitel seadus siiski lubab poolte kokkuleppel muuta aegumise tähtaega. VNFSV TsK § 197 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid määravad, et kõiki tähtaegu, mis selles paragraafis on ette nähtud ostja poolt avalduse tegemiseks ostetud vara puuduste pärast, võivad pooled kokkuleppel pikendada. Samasugune reegel on ette nähtud TsK § 229. Nendel korradel lubab seadus ainult tähtaega pikendada, järelikult neid ei võida lühendada.

VI peatükk.

MÖÖDALASTUD HAGI AEGUMISE TÄHTAJA PIKENDAMINE.

Peale hagi aegumise tähtaja katkestamise ja peatamise juhtumi võib olla veel teisi juhtumeid, mis takistavad hagi õigeaegset esitamist. Seadus annab

kohtule õiguse pikendada seda tähtaega iga kord, kui ta kindlaks teeb, et hagi aegumise tähtaeg oli hageja poolt mööda lastud põhjendatud asjaoludel (TsK § 49 ja teiste liiduvabariikide TsK vastavad paragraafid). Seadus ei loenda asjaolusid, mida võidakse pidada põhjendatuiks, sest seda on võimatu teha. Elu on mitmekülgne ja mitmekesine. Asjaolu, mis ühel juhtumil takistas õigeaegset hagi esitamist, võis teisel juhtumil seda aga mitte takistada. Kui näiteks võtta haigust, siis mitte igal juhul ei saa see hagi aegumise tähtaja pikendamise aluseks olla.

Seepärast annab seadus kohtule õiguse igal üksikul juhtumil, konkreetsetest asjaoludest sõltuvalt, kindlaks määrata, kas on tegemist asjaoluga, mis objektiivselt takistas hagi esitamist, või mitte, ja sellest sõltuvalt lahendada hagi aegumise tähtaja pikendamise küsimus.

VNFSV Ülemkohtu pleenum terves reas oma seletustes tunnustas, et TsK § 49 hagi aegumise tähtaja pikendamise kohta toodud reegel on kohaldatav üksnes hagi aegumiste üldtähtaegade suhtes ja seda ei saa kohaldada hagi aegumise eritähtaegadele, kui seaduses pole määratud teisiti (vt. määrusi 16. novembrist 1925 ja 4. juulist 1927 ning teisi lisasid VNFSV TsK § 49 ja 50 juurde — 1938. a. väljaandes). Ühes sellega tunnustas VNFSV Ülemkohus, et erandjuhtumitel võib kohus TsPK § 62 ja 63 korras hagiavalduse esitamise tähtaja ennistada, kui ta tunnustab hagi esitamise tähtaja möödalaskmise põhjuse kaaluvaks (pleenumi määrus 16. novembrist 1925).

VII peatükk.

HAGI AEGUMISE TÄHTAJA MÖÖDALASK- MISE TAGAJÄRJED.

Hagi aegumise tähtaja lõppemine kustutab hagemise õiguse, s. o. teeb võimatuks õiguse teostamise sundkorras. Usaldaja, kes on mööda lasknud hagi aegumise tähtaja, ei saa teostada oma õigust kohtu korras ega saa ka võlga kätte tasaarvestuse korras. Kuid võlgnik võib oma kohustuse täita ka pärast hagi aegumise tähtaja lõppemist. Niisugune kohustuste täitmine võib aset leida kahel juhtumil: juhul, kui võlgnik teadis, et hagi aegumise tähtaeg on lõppenud, ja juhul, kui ta tasumise momendil sellest ei teadnud. Esimesel juhul teotseb võlgnik teadlikult, teab, et usaldaja ei saa sundida teda võlga tasuma, kuid ometi ta peab võimalikuks oma võlga tasuda vabatahtlikult. Kui aga võlgnik tasumise momendil eksis, ei teadnud, et hagi aegumise tähtaeg on lõppenud, kas ta siis sellest teada saades võib hiljemini tasutud summat tagasi nõuda? VNFSV TsK § 47 ja teiste liiduvabariikide vastavate paragraafide kohaselt ka sel korral võlgnik ei saa tasutud summat enam tagasi nõuda. Seega ka võla tasumist pärast hagi aegumise tähtaja lõppemist käsitatakse kui kohustuse täitmist, aga mitte kui võlgnemata summa tasumist.

Praktikas esinevad juhtumid, kui poolte vahel on mitu üksteisega seoses olevat kohustust, milledest üks on peakohustus ja teised kõrvalkohustused. Näiteks on võlgnik kohustatud tasuma võlakirja järgi 500 rubla ja protsendid sellelt summalt. Peanõudmiseks on 500 rubla kapitaalsumma tasumine, kõrvalnõudmiseks aga

protsentide tasumine. Kõrvalnõudmiseks on ka leppetrahvi ja viivitustrahvi jms. tasumise nõudmine, mis on määratud teatava lepingu alusel kohustuste täitmata jätmise eest. VNFSV TsK § 46 ja teiste liiduvabariikide vastavad paragraafid määravad, et hagi aegumise tähtaja lõppemisega peanõudmise järgi kustub hagiõigus mitte üksnes pea-, vaid ka kõrvalnõudmiste järgi. Näiteks, kui kaubahankimise lepingu järgi tekkinud nõudmise tähtaeg on lõppenud, siis kustub ka hagiõigus lepingus ettenähtud leppetrahvi nõudmiseks, olgugi et hagi aegumise tähtaeg leppetrahvi nõudmiseks ei ole veel lõppenud.

Seni esitasime hagi aegumise tähtaja lõppemise tagajärgi vastavalt nõudmistele, mis tekivad kohustusõiguslikest suhetest. Teisiti on lugu, kui vaidlus on omandiõiguse kohta.

Et NSVL-s ei ole igamist, siis isik, kes valdab võõrast asja, ei saa omandiõigust, kui omanik kaotab hagiõiguse aegumise tähtaja lõppemise tagajärjel. Neil juhtumitel, vastavalt VNFSV Ülemkohtu pleenumi seletusele 29. juunist 1925 (lisa VNFSV TsK § 44 juurde — 1938. a. väljaandes), tunnistatakse asi peremeheta asjaks TsK § 68 mõttes ja läheb seepärast riigi omanduseks.

VIII peatükk.

HAGI AEGUMISE TÄHTAJA RAKENDAMINE.

Hagi aegumine on määratud seadusega tsiviilõiguste väärilise kaitse ja isiklikkude ning varanduslikkude suhete väärilise korra kindlustamise huvides.

Sellest järeldub, et tema rakendamise küsimus ei või sõltuda kostja soovist ja äranägemisest. Kodanlikus kohtus rakendatakse aegumistähtaegu ainult kostja avalduse põhjal. Kui kostja ei ole kohtus avaldanud, et nõudja on hagi aegumise tähtaja mööda lasknud, siis kohus omal algatusel ei või hagi tagasi lükata, olgugi et ta tehjolude järgi oli veendunud, et tähtaeg on mööda lastud. Teissugune on olukord nõukogude kohtus. Sõltumata sellest, kas kostja toetub hagi aegumise tähtajale või mitte, annab kohus igal juhul omal algatusel selle küsimuse protsessipooltele arutlemiseks ja teeb otsuse vastavalt nendele asjaoludele.

Seoses esitatud reegluga tekib küsimus, kuidas peab kohus toimima sel juhul, kui kostja palub asja arutada sisuliselt, olgugi et hageja on kaotanud hagiõiguse aegumise tähtaja lõppemise tagajärjel. Peab tunnistama, et kohus peab asja sisuliselt läbi vaatama, sest kostja on sel juhul huvitatud mitte ainult sellest, et vabaneda tasumise vajadusest, vaid ka sellest, et kohtuotsuse läbi lasta kindlaks määrata, et hagejal üldse ei ole tekkinud hagiõigust ja et temal, kostjal, pole nõudja suhtes olnud mingisuguseid kohustusi. Nõukogude kodaniku au ja väarikuse kaitse nõuab, et kohus kostja nõudmisel selgitaks poolte tõelised vastastikused suhted ja kindlaks määraks, kui see vastab faktilistele tehjoludele, et tema, kostja, ei maksa mitte seepärast, et ta on ära kasutanud hageja korratust ja hooletust, vaid seepärast, et niisugust kohustust tema endale võtnud ei ole. Analoogilised kaalutlused viivad samadele järeldustele ka neil juhtumitel, kui vaidlus on sotsialistliku majanduse organisatsioonide vahel.

IX peatükk.

HAGI AEGUMISE TÄHTAJA PIKENDAMISE JA HAGIAVALDUSE ESITAMISEKS TÄHT- AJA ENNISTAMISE AVALDUSTE KOHTU- LIKU LÄBIVAATAMISE KORD.

Nagu juba ülal näidatud, kustub hagi aegumise tähtaja lõppemisega ka hagiõigus, s. o. õiguse teostamine sunniviisiliselt muutub võimatuks. Kuid see veel ei tähenda võimatust haviga kohtusse pöörduda, sest et õigus hagi esitamiseks neil juhtumitel ei ole kadunud. Sellepärast tuleb tunnistada mõnede kohtunikude praktika vildakuks, kes keelduvad hagiavaldust vastu võtmast hagi aegumise tähtaja möödalaskmise pärast. See praktika on esiteks vastuolus VNFSV TsPK § 31 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragraafidega, mille kohaselt kohus võib keelduda hagiavaldust vastu võtmast ainult asjus, mis ei allu üldse kohtule või mitte sellele kohtule; teiseks ei ole ta õige veel sellepärast, et küsimus ise selles, kas aegumise tähtaeg on lõppenud või mitte, pole vaidlematu igal juhul. Kohtunik arvab, et tähtaeg on lõppenud, kuid hageja võib sellele kohtu arvamusele vastu vaielda, tõendada aga saab ta seda ainult kohtuistungil, esitades näiteks tõendused hagi aegumise tähtaja katkestamise või peatamise kohta. Viimaks, hageja olles veendunud hagi aegumise tähtaja möödalaskmisest, võib avaldada palve selle pikendamiseks (VNFSV TsK § 49) või hagiavalduse esitamiseks tähtaja ennistamise kohta (VNFSV TsPK § 62 ja 63).

VNFSV TsPK § 5 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragraafide kohaselt peab kohus teatavatel

asjaoludel näitama initsiatiivi ja üles tõstma hagi aegumise tähtaja pikendamise küsimuse, olgugi et pool seda ei ole palunud.

Esitatust järgneb, et hagi aegumise tähtaja pikendamise ja hagi esitamiseks tähtaja ennistamise küsimust võib läbi vaadata ainult kohtuistungil (kuid mitte üksikkohtuniku poolt), kohustusliku teatamisega sellest pooltele. Kostja võib hageja palve aluste ümberlökkamiseks tõendusi esitada.

Hagi aegumise tähtaja pikenduse palve VNFSV TsK § 4 alusel kuulub läbivaatamisele koos asja sisulise läbivaatamisega. Kui kohus peab võimalikuks tähtaega pikendada, siis arutab ta asja sisuliselt ja sõltuvalt asjaoludest, kas ta rahuldab haginõuded või jätab nad rahuldamata. Kui aga kohus ei leia alust tähtaja pikendamiseks, siis lükkab ta nõudmise tagasi hagi aegumise tähtaja lõppemise pärast.

Teisiti on asi siis, kui hageja hagi esitamiseks TsPK § 62 ja 63 korras palub tähtaja ennistamist; see on juba iseseisev küsimus.

VNFSV TsPK § 64 ja teiste liiduvabariikide TsPK vastavate paragraafide kohaselt peab palve hagi esitamise tähtaja ennistamiseks avaldatama üheaegselt hagiavalduse esitamisega, kuid kohus esitab kohtuistungile läbivaatamiseks alguses ainult ühe küsimuse — hagiavalduse vastuvõtmise kohta. Sel juhul teeb kohus määruse kas palve rahuldada või see tagasi lükata. Esimesel juhtumil võetakse hagiavaldus menetlusele ja asja edasine käik ja tema läbivaatamine toimub harilikus korras. Teisel juhtumil aga kohus tagastab hagejale hagiavalduse.

On enesestmõistetav, et hageja, kellele keelduti hagi esitamise tähtaega ennistamast, võib kohtumää-

ruse peale edasi kaevata kõrgemale kohtule (VNFSV TsPK § 249), sest säärane keeldumine võtab võimaluse asja edasiseks liikumiseks. Hageja palve rahuldamise korral aga ei saa kostja selle määruse peale edasi kaevata kõrgemale kohtule enne asja sisulist otsustamist, kuid kaebuses kohtuotsuse peale võib kostja hagi esitamise tähtaja ennistamise määruse põhjendamatus peale eriti tähelepanu juhtida ja see võib olla üheks kogu otsuse tühistamise põhjuseks.

SISUKORD.

	Lk.
I ptk. Hagi aegumise mõiste	3
II ptk. Hagi aegumise tähtajad ja nende arvutamise kord	7
III ptk. Hagi aegumise peatamine	15
IV ptk. Hagi aegumise tähtaja katkumine	17
V ptk. Hagi aegumise tähtaegade muutmise	23
VI ptk. Möödalastud hagi aegumise tähtaja pikendamise	23
VII ptk. Hagi aegumise tähtaja möödalaskmise tagajärjed	25
VIII ptk. Hagi aegumise tähtaja rakendamine	26
IX ptk. Hagi aegumise tähtaja pikendamise ja hagi-avalduse esitamiseks tähtaja ennistamise avalduste kohtuliku läbivaatamise kord	28

A-11726

„RAHVAKOHTUNIKU JA RAHVAKAASISTUJA
BIBLIOTEEGIS“ ILMUVAID TEOSEID:

Tšeltsov: Kohtu alla andmine.

Koževnikov: Kriminaalasjade alluvus.

Lapte: Kuriteo koosseis ja kriminaalasjade kvalifikatsioon.

Arsenjev: Kohtuistung kriminaalasjades.

Koževnikov: Kriminaalkohtu otsus.

Mensagin: Kuriteod võimuorganite vastu.

Utevski: Kuriteost osavõtt.

Durmanov: Karistatuse aegumine ja kustumine.

Lapšina: Abort.

Abramov: Kohtuotsus tsiviilasjades.

„ Kohtuistung tsiviilasjades.

Reichel: Alimentide asjad.

Tšikvadze: Huligaansus.

„ Võitlus spekulatsiooniga.

Kleinman: Kohtu otsuste ja määruste peale edasikaebamine
ja protestimine tsiviilasjus.

Jt. jt.

HIND 1 RBL. 20 KOP.